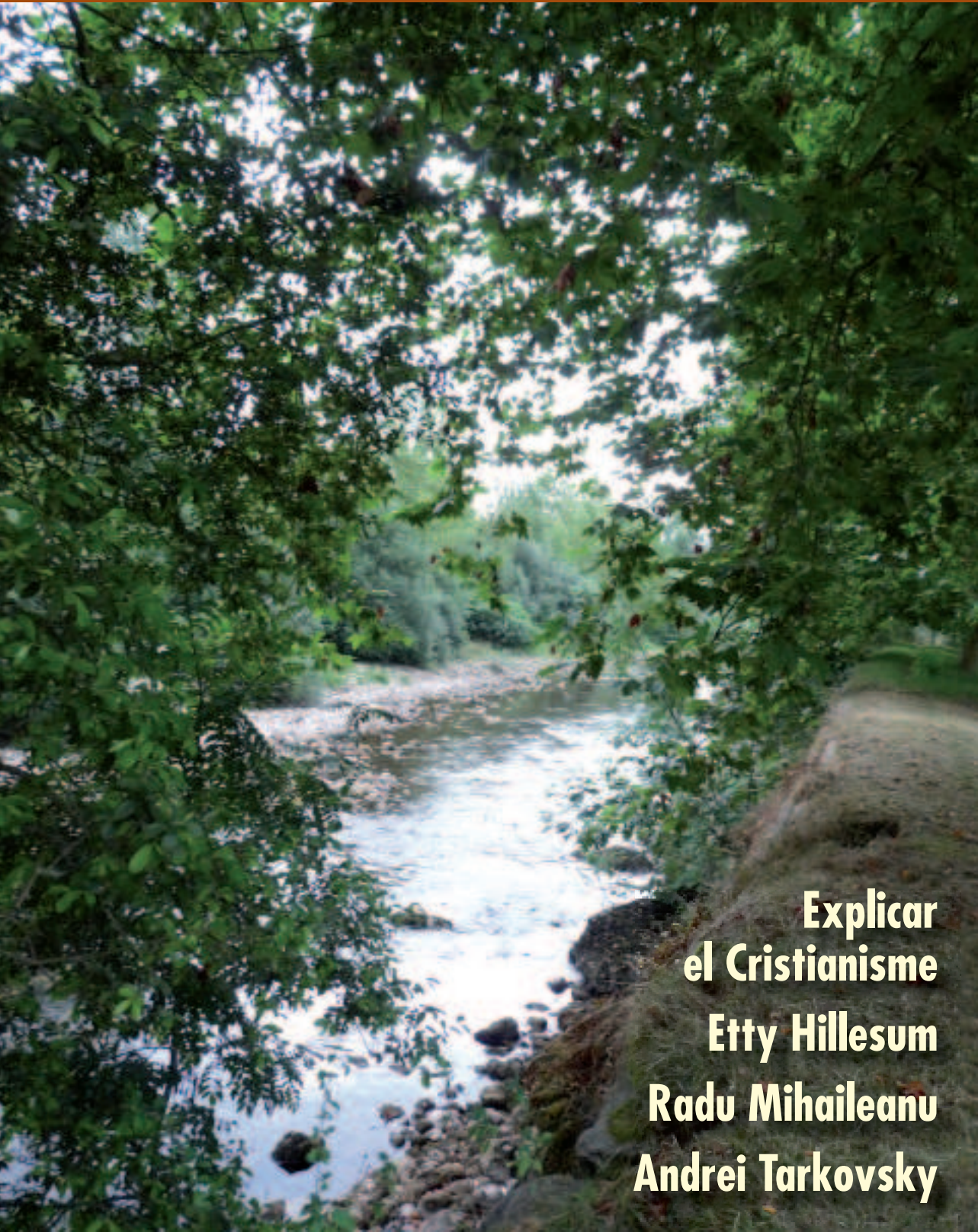

CATALUNYA FRANCISCANA

ANY XLIX - NÚM. 243 - MAIG-AGOST DE 2013

**Explicar
el Cristianisme
Etty Hillesum
Radu Mihaileanu
Andrei Tarkovsky**

Foto coberta:
Rio Asón (Cantabria)

EDITA:
Caputxins de Catalunya i Balears
www.caputxins.cat

DIRECTOR:
Josep Manuel Vallejo

CONSELL DE REDACCIÓ:
Montse Andreu
Daniela Turull
Enric Emo
Jesús Romero

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Esteve Fornaguera
Avda. Diagonal, 450
08006 Barcelona
Telèfon 934 161 812

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
Normal: 20 €
De suport: 30 € per amunt
Número solt: 5 €

Impressió:
CM GRAFIC
Tel. 935 644 114

Dipòsit legal: B. 8297-59

ÍNDEX

EDITORIAL

CERCAR DÉU?

Josep Manuel Vallejo

41

ESPAI FRANCISCÀ

Testimonis

LA MEVA EXPERIÈNCIA DE CONVERSIÓ

Joan Vernet

42

Articles

LA PACIÈNCIA

Remei Garcia

47

EXPLICAR EL CRISTIANISME

Josep Manuel Vallejo

49

FER BAIXAR FOC DEL CEL

Jacint Duran

56

DEIXEBLES DE LA SENZILLESA

Jesús Romero

58

ESPAI CENTRAL: RECERCA 56

ETTY HILLESUM:

EXPERIMENTAR DÉU COM LA PRÒPIA VIDA

Lídia Roig

ESPAI HISTÒRIC

ELS TERRITORIS DE L'ALQUÍMIA

Rosa Planas

60

ESPAI ARTÍSTIC

PASCHA NOSTRVM

62

RADU MIHAILEANU.

CINEASTA D'AFLLIGITS I OPRIMITS

Montserrat Matheu

65

ANDREI TARKOVSKI

Gemma Cervera

69

NECROLÒGICA

FRA ISIDOR DE MEZQUÍRIZ

73

LLIBRES

SPIRITUALITÀ DELL'ANTICO TESTAMENTO

74

MI DIOS Y MI TODO

74

EDITORIAL

CERCAR DÉU?

FRA JOSEP MANUEL

Fa temps que des de múltiples instàncies eclesials es parla de la urgència de l'evangelització, però no es té massa en compte el fet que els nostres contemporanis no volen ser evangelitzats. I, paradoxalment, cada cop hi ha més interès per la mística oriental, l'esoterisme, teràpies alternatives..., i augmenta la confusió en el món de les espiritualitats... No caldria, potser, abans que res, una tasca de treure obstacles, preparar el terreny i aclarir confusions?

Per això, ens ha semblat adient publicar un article sobre l'essencial del cristianisme, per tal de contribuir, ni que sigui mínimament, a la necessària tasca de clarificació. A la part central, publiquem un text llarg i dens de Lídia Roig sobre Ety Hillesum, una noia jueva no practicant, que gràcies a la influència del psicòleg J. Spier i a la lectura de sant Agustí i de la Bíblia, després d'un llarg procés

d'escolta interior, descobreix Déu al fons del seu cor.

El bon cinema ens visita de nou en aquest número. El director i guionista Radu Mihaileanu, jueu d'origen romanès que recrea la seva atzarosa vida de deportat en films que descriuen l'itinerari de persones fugides dels seus orígens, de petits perseguits, d'identitats enyorades. I el gran Andrei Tarkovsky, cineasta rus, que fa de les seves pel·lícules una mirada contemplativa al Misteri, per a qui filmar és una forma de pregària, una forma d'esculpir l'eternitat en el temps.

Finalment, a la secció de testimonis, trobareu un relat corprenedor de com Déu actua en una persona i l'atrau, a poc a poc, cap a Ell. De fet, Ell és sempre el protagonista del canvi del cor i és Ell qui evangelitza i converteix, nosaltres sols podem descobrir i agrair el que Ell opera. I fer-ne acta notarial per donar-ne testimoni.

LA MEVA EXPERIÈNCIA DE CONVERSIÓ

JOAN VERNET

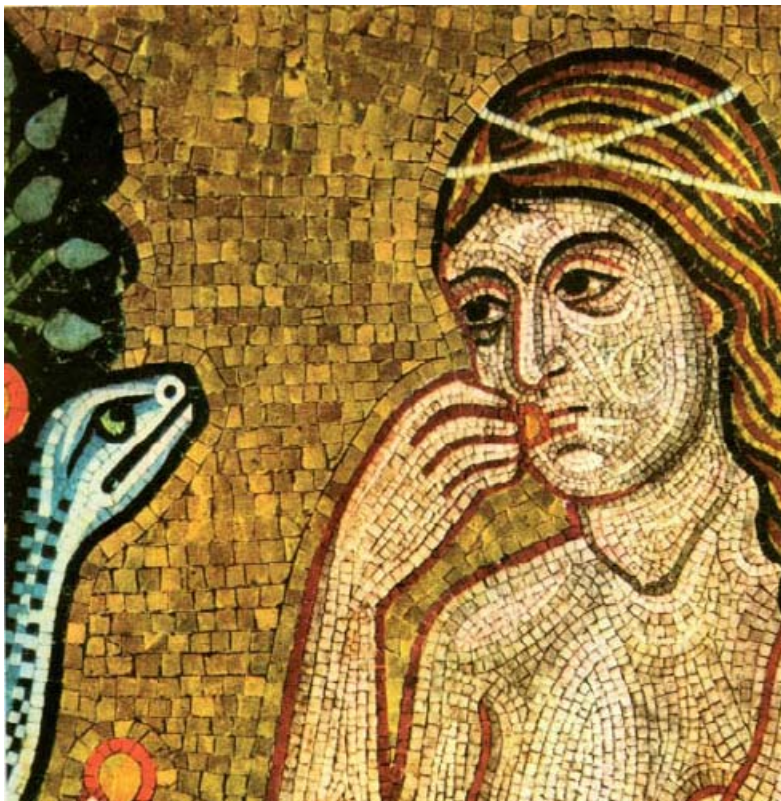
M'ha costat molt escriure l'article que em demanaven i que comença amb aquests mots. Explicar, amb la permanència que atorga la lletra impresa, la meva experiència de conversió m'avergonyia. Penso que he sentit incomoditat i pudor per dos motius: per l'exhibició d'unes vivències molt íntimes, i perquè sóc conscient de les meves mancances. Potser n'hauria de fer la llista per mostrar com l'amor gratuït de Déu dóna vida al fang, encara que tossuda, l'argila, no es vulgui transformar del tot. No puc dir que em senti indigne, doncs la dignitat no és meva, ens la dóna als seus fills el Senyor. Finalment, he confeccionat els paràgrafs que segueixen per si poden servir a algú. Us prego que em permeteu mantenir-me en l'anonimat.

Havia fet vint anys. La bona nova de l'Evangeli, la Salvació, la Resurrecció, tot allò que m'havien explicat a casa i al col·legi, a missa, era veritat? Déu existia de debò? Vaig deixar de banda l'Eucaristia. Només hi anava algunes vegades, per exemple per Nadal.

Sempre havia pregat cada dia, al vespre, i malgrat els dubtes continuava preguntant.

Haureu copsat que el meu origen és cristià. Vaig néixer en el si d'una família cristiana. Del meu pare vaig rebre estructura

mental i la capacitat de pensar. També un exemple de coherència en una vida regida per valors. Recordo que una vegada un promotor va oferir-li una comissió si aconseguia que un veí li vengués la casa. El meu pare li contestà que li traslladaria la proposta al veí, però que ell no cobrava comissions! La mare tenia una fe senzilla de pedra picada i algunes característiques franciscanes: havent estat educada en un ambient de la dreta de l'Eixample barceloní, el que ara en diríem de sobre la Diagonal, era planera i es feia amb tothom. Al costat de casa,

al Maresme, hi havia un gos molt dolent. Tothom en fugia. La meva mare s'hi atansava amb calma, li deia paraules dolces i el ca deixava de bordar, movia la cua i li acceptava les carícies. Els pares havien estat formats en aquell cristianisme rígid de la postguerra i tanmateix feren l'evolució del Concili, es mantingueren dins l'Església i, tant en la seva vida personal com en conflictes patits per germans del pare, i en la sorpresa que havíem de donar-los dos dels seus fills, tingueren ben present que Déu és amor i que el cristià ha de guiar-se per la seva consciència. Feren el seu procés i ens acolliren de tot cor.

L'escola fou decisiva. Vaig estudiar als jesuïtes en ple concili Vaticà II. La Companyia de Jesús l'havia abraçat amb convicció.

Era l'època de l'enyorat Pare Arrupe. La formació cristiana que vaig rebre fou sòlida. Fe i raó eren compatibles. El Fill de Déu s'havia encarnat per salvar-nos. Déu estimava i ens empenyia a estimar als altres. Els cristians érem responsables de formar la nostra consciència i segons la nostra consciència havíem de viure la fe. Formar part de l'Església no l'anul·lava. La Bíblia era la font. Els estudis bíblics, seriosos. Els evangelis havien estat escrits molt a prop en el temps a la mort de Jesús i culminaven un procés en què havien intervingut testimonis directes de la predicació, la mort i la Resurrecció del Senyor. Conscient que els records sempre afloren travessant el tamís subjectiu de la memòria, considero que la formació rebuda estigué marcada per dues paràboles repetides emfàticament: la dels talents i la de l'home ric.

Però entre els vint i els quaranta anys em vaig submergir en una crisi de fe. Ara penso que no fou una experiència dolenta. Sempre havia donat per fet

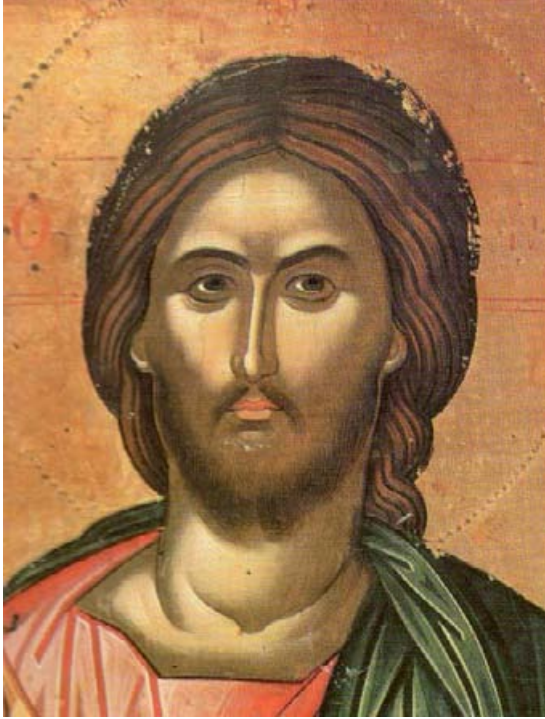
l'existència de Déu. Tenia una fe apresada i no pas personal. En fer-me adult jo havia de plantejar les meves pròpies preguntes i trobar-ne una solució viscuda. De veritat existia Déu?

Tanmateix d'altres factors influïen en la crisi que patia. La litúrgia em semblava buida. Les misses, avorrides, les homilies, fluïxes i tòpiques. El grup cristià al qual assitia de jove em semblava centrat en la culpa, no la del pecat i la condemna sinó la provocada per la dificultat de seguir adequadament el camí del Senyor.

Hi trobava poca esperança. Sabia que els cristians i l'Església feien moltes coses bones, com l'obra social, però hi havia una doctrina i una manera de fer oficial que jo no acceptava: les restriccions en el paper de la dona, una concepció rígida i tancada de la família, el problema dels divorciats, el refús de la teologia de l'alliberament, l'autoritarisme en la manera de governar, la condemna de les relacions prematrimonials, la injusta discriminació dels gais, dels quals s'afirmaven fets en contradicció flagrant amb la realitat.... Jo em deia, sí, a l'Església molta gent fa el bé i hi conviuen matissos, però al final hi ha una estructura que la defineix i no m'hi puc apuntar si no hi estic d'acord. Per coherència i per no contribuir a la injustícia. Era el que pensava aleshores.

Però com us deia al principi, jo, cada vespre, continuava resant.

Em trobava en aquest estat, quan als vint-i-sis anys em va colpejar una amenaça dura, una circumstància molt difícil que omplí d'interrogants el meu futur i em produí una gran angoixa i un despul·lament intens en fer-me, interiorment, sense que ho notessin aquells que jo no volia, un marginat.

És navegant aquesta mar fosca i agitada que accentuo la recerca. De seguida em veig empès a posar en pràctica una primera intuïció: no puc quedar-me tancat en mi mateix lleplant-me les ferides. He de sortir de mi i donar-me als altres. Trobo una associació que treballa amb discapacitats físics. Em faig voluntari.

Sóc a una missa del Gall a la parròquia de la Bonanova. Penso en la dona que perdia sang. Em poso en el lloc de la dona i m'atanso al Senyor. Sento que m'accepta, que no em retreu res i em conforta. I jo, tossut, encara visc escindit: crec i no crec. Encara que no surto del dubte, cerco Déu i continuo pregant. Un Parnostre i una Avemaria abans d'anar a dormir. Demano per la gent que tinc a prop. Demano fe.

Moren amics meus. Reflexiono de valent sobre la mort. En sento el desfici, semblant al tall d'una navalla, però l'accepto i hi trobo una mica de pau. Tinc un somni lluminós: em porten davant d'un amic molt estimat que havia traspasat. Em diu que no pateixi per ell perquè es troba bé. Em dóna una bola de foc que

ha recollit entre la vegetació escampada per un paisatge que experimento com a real però que no percebo amb els ulls. Desperto immediatament curull d'una felicitat molt viva que no m'abandonarà durant tres dies. Beneit de mi, per molts anys em preguntaré què era aquell estel tan reconfortant. Ara potser en tinc la resposta: un tast del Regne de Déu, de l'estimació que l'omple!

A poc a poc la meua vida s'ordena i entro en una etapa de plenitud. Sóc feliç en els afectes, la feina va bé, em sento segur de mi mateix, m'he tret de sobre la llosa eriçada de claus que m'oprimia. Serà en aquest moment que tindrà una experiència de Déu que em trasbalsarà. Un dia em llevo i decideixo que no aniré a la feina. M'assec a la taula del meu estudi amb una llibreta al davant. Hi escric i escric sense pensar, tal com raja, la mà moguda per un ressort interior sense aturador. És una confessió, una llarga carta a Déu, penso que sincera. Li pregunto si és veritat que existeix. Li exposo els meus dubtes, les inquietuds que sento, les meves febleses. Li explico que vinc a Ell com el fill pròdig. Li pregunto on és. Li dic que el vull trobar. Un nou impuls fa que amb la senzillesa d'un pelegrí modern, llibreta i bolígraf en mà, me'n vagi a Montserrat. No agafo el cotxe, sinó el tren i el cremallera. No paro de dibuixar paraules a les pàgines en blanc de la llibreta. Sento que he de posar-me davant del Senyor tal com sóc, sense amagar-li res. Em fa il·lusió que hi sigui. No pondero el dubte metafísicament, com un estudiós o un notari. M'hi adreço de persona a persona. Tinc el mòbil a les mans i el truco a casa.

Arribat al monestir entro descalç a l'església a pregar i sento que Déu se m'adreça i m'acull. Ve de sobte, sense mostrar-se en cap signe, sense pronunciar cap paraula, sense cap fet extraordi-

nari però d'una manera nítidament propera, intensa i personal. El cor se m'eixampla, la pell se m'eriça.

Experimento el seu amor immens, la seva glòria majestàtica, la meva petitesa i que tanmateix ve a per mi i em vol! Li dic que sí amb una joia que em traspua. Sento que no el puc abastar, com diu Sant Francesc, "qui sou vós dolcíssim Déu meu?". Però Ell és la veritat. Ara en tinc la certitud. Amb la llibreta tancada, el bolígraf a la butxaca, trasbalsat, surto de l'església descalç i em dirigeixo al museu. Allà un guarda em fa calçar.

El foc interior encès a l'encontre amb el Senyor empenyerà amb força la meua

vida. Durant molts mesos el sentiré escalfar-me per dins i per fora, fins i tot les puntes del pèl del cos i l'aire que respiro, sobretot el cor. De tornada de Montserrat, redescobreixo els sagraments, especialment l'Eucaristia i sento la necessitat de la confessió. A la missa, en assemblea amb el germans, trobo el Senyor, fins i tot si ocasionalment sóc en una església on la celebració sembla rutinària. A les lectures hi és, Ell que és la Paraula. La consagració es torna un misteri i el regal sense mesura d'un Déu que no deixa mai d'encarnar-se. Al Parenostre i a la pau experimento la joia de pregar amb els germans i de saber que som comunitat

de fills del Pare, i que el seu amor és ben nostre i circula, ens traspassa i no queda avarament tancat en cadascú de nosaltres. I a la comunió, el misteri de l'encarnació es fa més punyent encara. Encara em cerca i jo sóc en Ell i em dóna forces.

Un dia, recordo que molts anys enrere, un amic m'havia parlat d'un convent de frares franciscans. M'hi atanso. A la porteria en trobo un de frare. Amb paciència acull el que li dic durant dues hores. Li he explicat la vida. M'incorporo a la comunitat i al grup d'estudi bíblic i franciscà. Pregunto com puc ajudar. Se'm fa el regal de presentar-me a una senyora malalta amb la qual faré molta amistat. El Senyor, en algun moment molt especial i la meva inesperada amiga, m'ompliran de joia.

Sobre la comunitat he de dir que visc un canvi radical de perspectiva. No puc ser un cristià aïllat. Sento que la meva fe només té sentit viscuda en una comunitat.

Estic molt agraït a la que em va acollir i de la qual encara formo part. De sobte, no tinc cap problema amb l'Església. La necessito. Sento que és casa meva perquè és la casa de Déu i on em trobo amb Ell i els germans. Encara que amb contradiccions i pecats, a l'Església es manifesta de manera viva el Senyor que és Paraula i Saviesa. De l'Església en veig les llums, la gent de fe, l'exemple dels que segueixen Jesucrist, el treball pels malalts, els marginats i els pobres, la formació en la pregària, la contemplació, el tresor d'una espiritualitat ben viva, coherent i plena de sentit, portadora de la Bona Nova, per més que coexisteixi amb les mancances dels homes i dones que

en formem part. Mantinc moltes de les inquietuds i els punts de vista que he esmentat abans, quan deia que em feien rebutjar l'Església. Però ara és casa meva. Per descomptat que m'agradaria que canviessin coses, també el pessimisme i la cultura de la queixa dels cristians que es dolen de la fi de la societat i l'estat que feien professió pública i uniforme de catolicisme. Però si tenim el Senyor!

Que ens manca la fe? A nosaltres no, a la societat! Entenc a Sant Francesc que va fer el seu camí reformador dins l'Església, estimant-la, malgrat els greus problemes que patia en el seu temps.

Podria escriure molt més, però penso que ja n'hi ha prou. Només voldria acabar amb dos apunts:

Arribat un moment vaig sentir la necessitat de comprometre la meua vida amb l'Evangeli. Sóc laic i aquesta és la meua vocació. El descobriment de l'Orde Franciscà Seglar em va mostrar la manera de fer realitat el compromís. Sempre m'ha meravellat la capacitat de Sant Francesc d'encarnar l'Evangeli en fets concrets. Em calia un camí concret. Hi vaig professar.

Finalment, he de dir que aquell foc diví experimentat a Montserrat s'ha tornat més suau, a temporades sembla que desapareix. Però en realitat no ho fa. De sobte, per un instant, revifa. Com si el Senyor em digués: "Au noi, que has estat distret i per això no em trobaves" o "però si em veies i estava amb tu sense que t'adonessis" o encara: "tinc molta feina i altres que em necessiten"; "tu ja vas fent camí, però ho veus, fill meu, no m'oblido de tu."

LA PACIÈNCIA

REMEI GARCIA

Admonició 13

Benaurats els pacífics, perquè seran anomenats fills de Déu (Mt 5,9). El servidor de Déu no pot saber quanta de paciència i humilitat té, mentre les coses li van a satisfacció. Però, en venir el temps en què els qui haurien de complaure'l li van en contra, tanta paciència i humilitat com aleshores demostra és la que té i no pas més.

Amb l'Admonició 13 s'inicia la segona part del missatge exhortatiu de Francesc. La primera part (Adm 1-12) era, més aviat, de temes doctrinals o ensenyaments, en canvi, aquesta segona secció té la peculiaritat de començar amb el mot *Benaurats*. Les Admonicions 13-28, excepte la 27, constitueixen tota una meditació pregona del *Sermó de la Muntanya*, fins al punt de ser anomenades les *Benaurances franciscanes*. La primera virtut de la qual es vol fer prendre consciència és la *paciència*. Tanmateix la *paciència* no s'entén sense la humilitat.

De fet, la paciència va molt més enllà de tot esforç ascètic i mortificant; és una *Benaurança* que ens manifesta com és el cor de Déu i vers on van les seves inclinacions i preferències; per tant, té una projecció en tots aquells que es troben amb una actitud d'acolliment. Sant Francesc l'entén més aviat en aquest sentit, com una benaurança, ja que és una virtut evangèlica que té com a primer objectiu Déu, perquè és participació i comunió en la benedicció del Déu bo, Summe Bé, tot Bé.

El pacífic segons el terme grec, és l'home que estima la pau, el qui paci-

fica. La seva tasca és treballar per la pau. El pacífic és el qui es mostra pacient, humil i comprensiu amb els altres, perquè intenta unir l'amor a Déu i l'amor al proïsme.

No podem saber quanta paciència tenim quan *les coses van a satisfacció*. La paciència es mesura en la prova. La paciència exigeix lluita, esforç, superació de les inclinacions naturals, àdhuc egoistes. La paciència es demostra quan les coses van mal dades: *Tanta paciència i humilitat com aleshores demostra és la que té i no pas més*. I és que la paciència és constructora de fraternitat, uneix els germans i, sens dubte, així Francesc ho creia, tot volent que això es portés a terme dins les fraternitats de germans. Ja deia Martín Buber que la fraternitat és el *lloc de la teofania*, lloc, per tant, d'amor i d'acolliment, de cura dels altres i del creixement en l'amor. I és que aquí la paciència té un paper fonamental. La primera

cosa que ens demana és que hem de lluitar contra l'orgull i els prejudicis, contraris a la virtut de la paciència, perquè ella sap callar, sap patir, sap esperar, sap estimar. La segona, que hem d'acceptar les persones difícils, aquelles que tenen un caràcter més aviat complicat i mancat d'afecte. És aquí on hem d'exercir la paciència i la humilitat. La imatge del Déu misericordiós i pacient ha d'esdevenir l'estendard de les nostres relacions fraterne, sigui quina sigui la situació o el conflicte.

El fonament últim de la paciència, tal com hem dit, és Déu; és fer comunió,

com Francesc, amb el *Bon Pastor*, que per salvar les ovelles *sufrí la passió de la creu* (*Adm* 6.1). La paciència ens porta a l'esperança de la vida eterna, ja viscuda ara i aquí, i després, en el més enllà on hi haurà *un cel nou i una terra nova*; per últim la paciència comporta la fidelitat a Déu; ens hem de mantenir fidels a la vocació a la qual estem cridats, i a allò que Déu espera de nosaltres.

Hauríem de tenir molt present aquelles paraules de Sant Pau en la *1Co* 13,4: *El qui estima és pacient...* Efectivament, exercir la paciència ha d'anar acompanyat per l'amor que tot ho suporta, que tot ho tolera, que tot ho excusa, que tot ho creu, perquè Déu és Amor.

EXPLICAR EL CRISTIANISME

FRA JOSEP MANUEL VALLEJO

Normalment pensem que quan pronunciem la paraula cristianisme, Jesús o Església, la gent ja entén el que estem dient, però la realitat és molt altra, fins i tot en ambients cultes o intel·lectuals.

L'altre dia llegia un article de José Antonio Marina al suplement de *La Vanguardia*¹. Marina és un bon professor de Filosofia que ha escrit molt sobre la intel·ligència creativa, el llenguatge, l'educació de la voluntat... I també ha escrit dos llibres sobre religió: *Dictamen sobre Dios* (2001) i *Porqué soy cristiano* (2005), tots dos a Anagrama. És un home culte i ben informat. Per això, en l'article citat, em va sorprendre que afirmés: "Els monoteismes han estat sempre excloents, i resulta que les religions amb més influència a Occident –judaisme, cristianisme i islamisme– són monoteistes." Sobta que una persona informada com ell, que ha escrit dos llibres de temàtica religiosa posi en el mateix sac els tres monoteismes. D'entrada, el cristianisme és un monoteisme-trinitari on la unitat es dona en la diversitat i en la relació entre les Persones, i s'ha revelat encarnant-se en la Persona de Jesús. A l'islam Déu és U, totalment transcendent i s'ha revelat al profeta d'una vegada per sempre. Al judaisme, Déu és Únic i s'ha revelat en la història, poc a poc, en llenguatge humà, a través dels esdeveniments, en l'experiència dels profetes i dels savis. Fins aquí sols algunes diferències. També diu Marina que els monoteismes són excloents. Home, uns més que altres. Que jo conegui, el

catolicisme és l'única religió que admet aspectes de santedat i de veritat en les altres religions (*Nostra Aetate*, 2 del Concili Vaticà II). I tots tenim experiència que el pensament únic dels nostres dies, així com alguns ateismes, són tan dogmàtics

1. El suplement es diu *ES*, núm. 297 (8/VI/2013), la secció *CREAR* i l'article *Les Religions*, pàg. 35.

o excloents com algunes religions. Si un intel·lectual documentat i proper al cristianisme com ell pot dir aquestes coses, què no diran els altres?

Aquesta anècdota ens dóna peu per afirmar la necessitat de presentar correctament el cristianisme en els seus aspectes essencials i amb un llenguatge comprensible pels nostres contemporanis.

L'essencial del cristianisme

El cristianisme és una religió revelada en la història, que té com a pressupòsit l'experiència d'Israel a l'Antic Testament, i té la seva plenitud en la persona de Jesucrist (Ga 4, 4-6). Déu no sols ha revelat preceptes i normes per a viure bé sinó que s'ha revelat Ell mateix, amb gestos i paraules íntimament connexos, tal com diu de forma molt bella la *Dei Verbum*²:

“... Va plaure Déu en la seva bondat i saviesa, de revelar-se Ell mateix i de fer conèixer el misteri de la seva voluntat (Ef 1,9)... Per això, Déu invisible parla als homes com un amic als amics amb aquesta revelació, mogut pel seu amor tan gran i conviu amb ells i els convida i rep a la seva companyia. Aquest pla de la revelació és dut a terme amb paraules i gestos íntimament connexos... La veritat íntima sobre Déu i sobre la salvació humana se'ns manifesta per la revelació de Crist, qui és, alhora, mitjancer i plenitud de tota la revelació (DV, 2).

El Déu de la revelació bíblica ha parlat a poc a poc i de moltes maneres (Hb 1,1) al llarg de molts segles, en llenguatge humà i adaptant-se a la cultura i mentalitat d'Israel en cada època, i la

2. Document sobre la Revelació Divina, del Concili Vaticà II (1965).

seva imatge ha anat madurant a poc a poc, des del Déu del Sinaí amb llamps i foc (Ex 19,16), a l'oreig suau de la cova d'Elies (1Re 19), passant per l'Espòs que estima incondicionalment la seva esposa (Ez 16), fins arribar a l'Abbà que ens ha revelat Jesús.

Com parla Déu

A diferència del déu de la naturalesa o del dels filòsofs, el Déu de la Bíblia parla i es manifesta en la història. Els **esdeveniments** salvífics, interpretats per la comunitat creient, són el primer lloc de la revelació divina. Així succeeix en el Pas del Mar Roig (Ex 15), el retorn de l'Exili (Is 40) o amb les guaricions de Jesús. Déu també es manifesta en l'experiència dels **profetes**, el *dabar*³ de Yahweh irromp en la seva vida, els transforma, els forja. Tota la vida del profeta esdevé *dabar*: l'amor no correspost (Osees), la solitud celibatària (Jeremies), la mort de l'esposa (Ezequiel)... I el profeta ho explica amb les seves paraules i les seves categories. La tercera forma de revelació està continguda en els llibres **sapiencials**. Déu, que ha creat l'home, ha parlat en la seva forma de ser, en l'experiència humana, i la tasca dels savis està en discernir, a partir d'aquesta experiència, quina és la voluntat de Déu perquè l'home visqui en plenitud. Una altra forma de revelació lligada al món sapiencial és la **Creació**: “... El cel parla de la glòria de Déu, l'estelada anuncia el que han fet les seves mans...” (Sal 19). En la bellesa de les coses creades podem albi-

3. *Dabar* vol dir l'esdevenir-se de Déu en el profeta, la irrupció de l'Esperit en la seva vida. És molt més que la simple paraula. “El Senyor em digué”= Debar-Yahweh en mi. La paraula revelativa no arriba al profeta ja feta, sinó que es fa amb ell i en ell. Cf. F. RAURELL, *Profeta, el forjat per la Paraula*, Ed. Claret 1993, p. 20.

rar la grandesa i bondat de l'Artista que les ha modelat. Les criatures són vestigis del Creador (Bonaventura).

Jesucrist, plenitud de la revelació

Si antigament Déu s'havia revelat de moltes maneres, "ara, en aquests dies definitius, ens ha parlat a nosaltres en la persona del Fill" (Hb 1,2). Però Déu s'ha revelat en Jesucrist de manera humana, discreta, silenciosa. Els trenta anys passats a Natzaret, un poble desconegut, sense que ningú notés res d'especial ("no és el fill del fuster?" (Mt 13,55), denoten l'estil de l'encarnació de Déu: treball manual, vida familiar, pietat senzilla, pobresa... Estil que continuarà en els anys de la vida pública: No espectacularitat, marginalitat, sense triomfalismes, sense imposar-se amb poder (cf: les temptacions a Mt 4).

Quan Jesús comença anunciar el Regne de Déu, el primer que fa és guarir, alliberar, expulsar dimonis: "... els cecs hi veuen, els coixos caminen, els leprosos queden purs..." (Mt 11,5), acomplint així les promeses dels profetes respecte al Messies (Is 35,5-6; 61,1). La segona cosa que fa és sopar amb els pecadors,

amb aquells que eren considerats fora de la dignitat d'israelites, com a signe i tast de la gratuïtat del Banquet celestial del Regne (Mateu, Zaqueu, i els pobres, invàlids, cecs i coixos de Lc 14). Un altre dels gestos significatius que fa Jesús és escollir 12 apòstols "perquè visquessin amb ell i enviar-los a predicar" (Mc 3,14), com a signe de la reunificació de les 12 tribus d'Israel que s'esperava per quan vingués el Messies.

A través de les seves paràboles, Jesús explica la lògica i els criteris del Regne: diu que és dels pobres (Lc 6,20), dels qui són com els infants (Mc 10,14), que creix sense que sapiguem com (Mc 4,27), que dóna fruit en terra bona fins al cent per u (Mc 4,8), que se sembla a un tresor amagat que un home troba i ple de joia se'n va a vendre tot el que té (Mt 13,44), que és dels perseguits per causa de la justícia (Mt 5,10), que és petit com un gra de mostassa però creix (Mt 13,31), que vindrà molta gent d'Orient i d'Occident i s'asseuran a la taula del Regne (Mt 18,12)...

Amb la paràbola del Fill Pròdig (Lc 15, 11), la dels obrers de darrera hora (Mt 20,1), la de l'administrador astut (16,1) i escenes com la de la dona peca-

dora a casa de Simó el fariseu (Lc 7,36), Jesús trastoca de soca-rel els nostres esquemes i fa brillar la bellesa i amplitud de mires del seu missatge.

Jesús presenta el Regne de Déu com una oferta gratuïta de salvació i d'amistat que simplement demana acolliment. Per això, critica tant l'autosuficiència dels qui es creuen justos perquè compleixen els preceptes de la Llei i per això menyspreen els que no ho fan (Lc 18,9). I, per això, Jesús lloa l'actitud dels qui l'acullen com un infant (Mc 10,15), dels qui demanen, dels qui supliquen (Lc 18,9). En aquest sentit afirma que "les prostitutes i els publicans" passaran davant dels fariseus en el Regne de Déu, perquè se saben pecadors i necessitats de salvació. Els fariseus són com els 99 "justos" que no necessiten salvació (Lc 15,7). Jesús ha vingut a cercar el que estava perdut, perquè "el metge no el necessiten els qui estan bons, sinó els qui estan malalts. No

he vingut a cridar els justos sinó els pecadors" (Mc 2,17).

La mort de Jesús

Les actituds i els criteris de Jesús xoquen amb les idees religioses dels seus contemporanis. La seva llibertat davant la Llei, prioritzar el bé de l'home abans que el dissabte, entaular-se amb els pecadors, qüestionar l'ús del Temple... i el fet de perdonar pecats i les antítesis de Sermó de la Muntanya ("se us va dir però JO us dic"), que implicava posar-se en el lloc de Déu, van provocar la detenció, judici i mort de Jesús.

Una mort no evitada sinó assumida mansuetament en coherència amb la voluntat del Pare (Getsemaní): "Ningú em treu la vida, jo la dono lliurement" (Jn 10,18). Jesús és l'home pro-existent, tot ell "existent per a", tota la seva vida és un donar-se gratuïtament i del tot als altres, arribant a l'extrem aquesta actitud a la Creu.

La Resurrecció ho il·lumina tot amb una nova llum

Després de morir i ésser sepultat, Jesús es va aparèixer ressuscitat als deixebles amb els que havia viscut. No a tothom, sinó als que havien conviscut amb ell, ni de forma espectacular, sinó discretament, fins al punt que no el reconeixien. Un dels testimonis més antics el tenim a la 1a. carta de Sant Pau als Corintis:

“... Primer de tot us vaig transmetre el mateix ensenyament *que jo havia rebut*⁴: Crist morí pels nostres pecats, com deien ja les Escripures, i fou sepultat; ressuscità el tercer dia, com deien les Escripures, i s'aparegué a Cefes i després als Dotze.

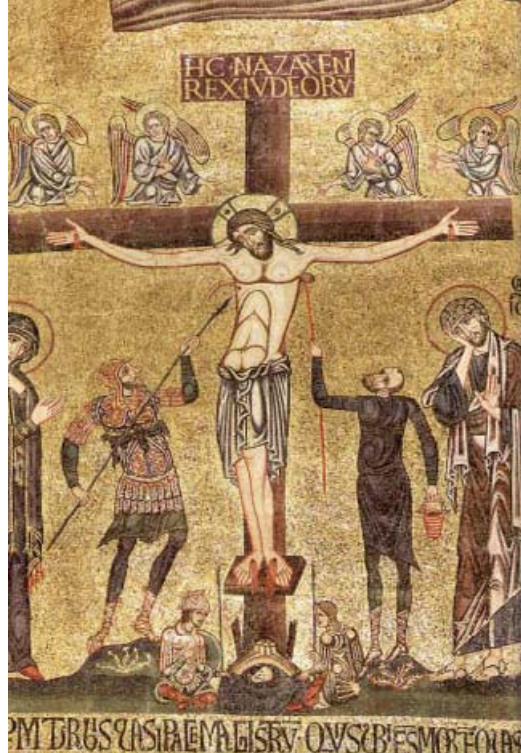
Després es va aparèixer a més de cinc-cents germans a la vegada, la majoria dels quals encara viuen, però alguns ja són morts. Després es va aparèixer a Jaume i, més tard, a tots els apòstols. Finalment, al darrer de tots, com a un que neix fora de temps *se'm va aparèixer també a mi...*” (1Co 15,3-8)

L'experiència de la Resurrecció ho va fer veure tot amb una nova llum. Comprehengueren que “Aquest” que se'ls havia presentat vivent era “Aquell” amb qui havien viscut a Galilea. Això va provocar un moviment cap enrere per recordar i reinterpretar, a la llum de la resurrecció, tots els fets i gestos de Jesús. Els evangelis es van escriure a aquesta llum, per proclamar qui era Jesús:

“... Comença l'evangeli de Jesús, el Messies, el Fill de Déu...” (Mc 1,1)

“... Genealogia de Jesús, el Messies, fill de David, fill d'Abraham...” (Mt 1,1)

4. Si la 1a Corintis s'escriu l'any 55 i Pau diu que és una tradició que ell ha rebut, podem comptar que estem a menys de 15 anys dels fets.

Poc a poc compregueren que Jesús era el Crist, el Messies promès, una persona humano-divina, que era el Fill de Déu i la plenitud de la Revelació, de la Salvació i de la Creació.

A partir del llenguatge de l'AT, l'identificaren amb el Servent Sofrent d'Isaïes, el Fill de David, el nou Moisès... I, en el punt més àlgid de la teologia neotestamentària, el compregueren com el Logos, el Verb que estava amb el Pare des d'abans de la Creació:

“...En el principi existia la Paraula, i la Paraula era amb Déu i la Paraula era Déu...” (Jn 1,1)

“... Ell és esplendor de la glòria de Déu i empremta del seu mateix ésser...” (He 1,3)

D'aquesta forma el llenguatge de l'exaltació i de l'ascensió va portar al de l'encarnació i l'abaixament (Fil 2). Del Fill exaltat es passà al Déu encarnat (Jn 1,14), “escàndol per a la raó” i nucli de la nostra fe.

L'Esperit Sant

Jesús és el Mediador de la Revelació: ens mostra el Pare i ens dóna l'Esperit Sant. L'Esperit és el Do d'Amor que fa Déu a la humanitat, el vessament gratuït de la seva sobreabundància. Ja estava present en la Creació del món (Gn1,1), acompanya el poble d'Israel pel desert, empeny els jutges, ungeix reis, es fa present als profetes, inspira els savis... En el punt àlgid de la història sagrada, fa que Déu s'encarni en el si una noia de poble, Maria, que dóna a llum Jesús. Jesús és el ple de l'Esperit, que l'impulsa des de dins: a anar al desert (Lc 4,1), a predicar a Galilea (Lc 4,14), a alliberar els pobres i oprimits (Lc 4,18). Com que és ple, el dóna a mans plenes: en les seves guaricions (Mc 5,30), a la Creu (Jn 19,30), a les aparicions (Jn 20,22).

L'Esperit és present en la comunitat cristiana i la condueix, tots els Fets del Apòstols estan presidits per la seva acció. L'Esperit inspira la comprensió de Jesús a través de les Escripures (Lc 24,27) i acompanya la redacció dels evangelis i la reflexió teològica de la comunitat.

La Trinitat

Des dels inicis la comunitat primitiva bateja en el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant. Tot i que la fe en la Trinitat s'acabà de formular en el grans Concilis a mitjans del segle IV, ja es troba present en els escrits del Nou Testament. En el Baptisme, quan Jesús surt de les aigües, se sent la veu del Pare estimant el Fill i, en aquesta estimació, davalla l'Esperit Sant (Lc 3,22); i a la Creu, Jesús invoca el Pare i, en el moment de morir, dóna l'Esperit (Jn 19,30). Poc a poc la reflexió cristiana anirà afinant l'expressió d'aquest misteri de relació personal que és Déu-Trinitat. L'evangelista Joan és el qui millor el formula: "... Com tu, Pare, estàs en mi i jo en tu. Que també ells estiguin en

nosaltres". (Jn 17,21). Aquesta interpenetració, relació mútua d'autodonació i intercomunicació s'anomena *perijóresis* en grec, *circumincessio* en llatí, i expressa la relació d'Amor entre les persones, unes dins de les altres a la manera de la relació humana.

El disegni diví, en revelar-se i encarnar-se en Jesús, és que esdevinguem fills en el Fill i convidar-nos a participar de la seva vida divina, del Banquet de la Trinitat.

Monoteisme-trinitari

Efectivament, el cristianisme és un monoteisme, però de caire molt especial. Déu és U, però la seva Unitat es dóna en l'Amor entre les Persones Divines, una de les quals s'ha fet com nosaltres i ha compartit la condició humana, de manera que en Jesús Déu s'ha manifestat diví-humà, divinitzant així totes les realitats humanes i obrint les portes de la humanitat a la seva vida celestial.

«... els ideals de la igualtat i la fraternitat són destil·lacions ideològiques i polítiques del cristianisme, una religió que afirma que Déu es va fer home. Un home, Jesús, que neix pobre (i fill de desplaçats, a més), que va ser amic de pescadors, prostitutes i malalts. Jesús, un hebreu que no tractava el publicà Mateu com un empestat, sinó com un amic (per fer-nos càrrec del que era un publicà, cal recordar que era doblement menyspreat a la Judea del temps de Jesús pel fet de ser un recaptador d'impostos; i per fer-ho en nom de l'odiat emperador). Aquest Déu que es fa home també es feia amb els veïns de Samaria (uns veïns que mantenien amb la gent del seu poble una recíproca relació d'odi ideològic i d'antipatia que avui anomenaríem identitària). Estem parlant, en fi, del predicador de les benaurances que va posar els pobres al capdamunt de la piràmide de la salvació. Aquest Jesús que es distancia sempre dels hipòcrites i dels mentiders; i que dóna al César el que és del César, deixa clar, però, que hi ha coses que no són del César, és a dir, de la política, sinó de Déu. Després de passar sofriments de tota mena, inclosa la tortura, les vexacions i els abusos, aquest fill de Déu mor, crucificat, per causa dels humans, al costat de dos lladres...

... ¿Què n'hem de pensar del dolor d'aquell jove de trenta anys, Jesús? Apallissat, flagel·lat, torturat, vexat, crucificat. ¿Que era només un anunci del fracàs inevitable que ens esperava a tots nosaltres? Segons la tradició cristiana, el dolor de Jesús té un doble sentit. D'una banda, recordem-ho, és el dolor d'un Déu que, si hagués volgut, hauria pogut alliberar-se'n. Déu comparteix el dolor del món i se'l fa seu. Però el seu dolor és sobretot portador d'esperança. L'esperança en la resurrecció de la carn i la vida perdurable. La setmana santa, tràgica i sofrent, culmina en l'esclat feliç de la resurrecció de Jesús i en la promesa d'una altra vida després de la mort per a tota la humanitat adolorida...»

Antoni Puigvert

Pregó de Setmana Santa a Girona, març 2013

(El text complet a *Documents d'Església* 1029, 1 de juny 2013, pàg: 349-352)

FER BAIXAR FOC DEL CEL

FRA JACINT DURAN

Un amic m'explicava que quan es va treure el permís de conduir li va ensenyar al seu pare per demanar-li que li deixés conduir el seu cotxe. El pare li va deixar el cotxe tot dient: "aquí tens l'arma". I assenyalant el permís de conduir li va dir: "això és un permís d'armes, recorda-ho sempre". Si ho pensem una mica, certament, el cotxe és una arma i una arma perillosa que ha matat molta gent. Saber conduir bé és una exigència moral.

Quan hom ha après a conduir, hom sap que hi ha un moment clau: quan sents que ja no és el cotxe qui et domina

a tu sinó que ets tu qui domines el cotxe. Qui no té domini sobre el cotxe i condueix amb por esdevé una arma perillosa.

És com la vida, si no tens domini sobre tu mateix sinó que et dominen els impulsos i les pors, llavors és quan les situacions et sobrepassen. Llavors no ets amo del que fas i et podria passar com quan condueixes i perds el domini del volant de la teva vida i esdevenys un perill per a tu i per als altres. En aquests casos no som nosaltres mateixos i quedem en mans dels impulsos i les pors: No som lliures, som en mans dels impulsos i les pors que identifiquem equivocadament

amb la nostra voluntat. No hi posem distància per dominar-los i ens dominen. I acabem fent mal i fent-nos mal.

Per conduir bé cal dominar el cotxe i que no sigui el cotxe qui et domini a tu. Però també cal saber cap a on vols anar, si no no cal conduir, ni tant sols moure's. I un conductor que no sap on va i està dubtant acaba posant en perill la seguretat de la carretera. Aplicat a conduir la vida, això encara és molt més important, ja que per

dominar els propis impulsos i pors cal saber cap a on es va, i precisament, el no saber-ho és la causa de no tenir domini sobre un mateix. Hom no és lliure, queda a mercè dels seus impulsos, pors i desorientació.

Pau ho diu clarament: Crist ens ha alliberat d'aquest esclavatge i ens vol lliures.

La llibertat neix de dintre, per això Crist ens vol lliures dels nostres impulsos i per això renya als apòstols que plens d'ira i ressentiment volen fer baixar foc del cel quan els samaritans no els acullen en un dels seus poblets. Qui el segueix ha d'estimar als seus enemics. Però per poder fer això diu Jesús: "vine amb mi", no ens deixa sols a les nostres soles forces.

Jesús ens vol lliures de les nostres pors que ens fan presoners del passat fent de la nostra vida una pura repetició del mateix: "qui posa la mà a l'arada i

mira enrere no és bo per al Regne de Déu". "Deixeu que els morts enterrin els seus morts". Són paraules dures que volen tallar les cordes que ens encadenen a "l'etern retorn" de sempre el mateix. "Tu, deixa-ho tot, vine i segueix-me i trobaràs el repòs que tant desitjaves". Ens posa al davant un camí i ens hi acompanya.

Jesús ens vol lliures de la por al futur i a la quimera de tenir-ho tot lligat i previst: "Les guineus tenen caus i els ocells nius, però el Fill de l'home no té on recolzar el cap". "Tu cerca el Regne de Déu i tot això se't donarà de més a més".

Per això Jesús es posa al davant i ens diu: "segueix-me" "i t'ensenyaré el camí que porta a la vida". "Vine amb mi" i podràs dir: "al costat vostre delícies per sempre", "amb tu a la dreta mai no cauré". Jesús és cap a on anem i amb qui anem, d'aquí la confiança del creient.

DEIXEBLES DE LA SENZILLESA

LLUC 10, 1-12.17-20

FRA JESÚS ROMERO

“...En designà setanta-dos i els envià de dos en dos... No porteu bossa, ni sarrò, ni sandàlies...”

En una societat com la nostra, amb forts tics adolescents que es deixen notar en situacions concretes com ara en polítics que cerquen només el vot, famosos que només cerquen la fama o el fet de ser vistos, empresaris que cerquen el guany fàcil (si voleu els casos més típics i tòpics); però on hi ha també la versió més casolana: els grans que volen ser sempre joves, els joves que mai no volen ser adults i es converteixen en gent incapaç de prendre decisions concretes, tots els que volem una vida fàcil i sense complicacions i, per tant, mai no ens mullem en res, els qui estableixen el seu cercle d'amistats a través de l'extorsió, de la rebequeria, quan no directament a través del xantatge emocional... Davant de tot això sorprèn el tros d'Evangelí que comentem.

I sorprèn, primer de tot, perquè ens trobem amb un Jesús capaç d'enviar deixebles de dos en dos per fer de precur-

sors seus i del Regne. Sorpren perquè en la nostra societat és quasi impossible pensar que **algú que es creu que ho sap tot i només ell ho sap fer bé** deixi pas a gent inexperta, que saps que s'equivocaran, però que malgrat tot has escollit per a fer de representants teus. Així és Jesús! Sort en tenim que no era un perfeccionista a l'estil nostre, perquè del contrari no hagués enviat mai ningú. Ho hagués fet tot Ell sabent que, naturalment, ningú com Ell sap fer bé la seva feina.

Però Jesús envia aquells setanta-dos com ara ens envia a nosaltres. Ho fa, aleshores com ara, sabent com som. El problema és, em temo, que som nosaltres els que no acabem de saber com som; que ens perdem en voler ser més del que som o una altra persona. Més aviat hauríem de ser conscients que, amb els nostres límits, **som cristians** i això és ja una responsabilitat. Com a cristians, ho vulguem o no, som enviats i som ambaixadors del Regne. Fem la prova de fer alguna cosa malament (i no penso en cap escàndol) i veureu que ràpid ens assenyalen. Representem un col·lectiu, l'Església, ho vulguem o no. És la prova irrefutable que, com a cristians, representem JA el Regne en allò que fem, en allò que diem.

Ens cal donar un altre pas. Com a cristians no podem deixar-nos seduir per aquesta societat que ens convida a ser eternament adolescents en les nostres responsabilitats i decisions. Jesús ens recorda que som enviats **com anyells**

enmig de llops, i crec que ho fa no sols per saber que ens cal tenir els ulls ben oberts a la realitat gens fàcil en què serem immersos, sinó també perquè no tinguem nosaltres la temptació de convertir-nos en llops, sinó de ser sempre anyells. Només ens cal donar un cop d'ull a l'*arsenal* que porten aquests ambaixadors: **NO porten bossa, NO porten sarró, NO porten calçat**. No porten res que els pugui distreure, res que els pugui fer-se valdre (diners, béns, privilegis) davant dels altres. Transparents, senzills, per no fer por a ningú, per poder acollir tothom. No són (no som) enviats a jutjar (fixeu-vos que no són sembradors), són (som) enviats a descobrir les llavors del Regne (són segadors).

Només que recordem, també, que aquesta tasca no la podem fer sols: hem de ser conscients que **som enviats**, que és un Altre qui ens legitima i ens capacita per anunciar el Regne; i que **no som illes**, som comunitat, homes i dones amb diferents talents, amb diferents vocacions per mostrar al món que el Regne és divers i ric en matisos.

Seria bo recordar que en tota Eucaristia tornem a connectar-nos a la Font i ens gloriem no de com som de macos i llestos, sinó que els nostres noms són escrits en el cel, més encara, són gravats a burí en el cor mateix del nostre Déu.

ELS TERRITORIS DE L'ALQUÍMIA

ROSA PLANAS

El bressol de l'alquímia medieval es localitza, a l'igual que la Càbala, en la zona del Llenguadoc, especialment pel que fa a l'alquímia relacionada amb el Pseudo-Llull i el Pseudo-Arnau. Així ho palesa el treball de Barbara Spaggiari sobre dos tractats alquímics en llengua d'oc del segle XV.¹ El que destaca en primer terme és l'ús del vernacle en detriment del llatí. En segon lloc, la significació de les personalitats al·ludides: Arnau de Vilanova, Ramon Llull i Joan de Rocatallada. Aquests elements, combinats amb la proximitat a l'ambient universitari de Montpeller i la relació amb el moviment dels espirituals franciscans, determinen un context favorable per al desenvolupament de l'alquímia.

L'ús del nom de personatges de prestigi, coneguts i apreciats en aquest entorn on se'ls reconeixia com *'auctoritas'*, va afavorir la ràpida difusió dels tractats alquímics. El nom il·lustre conferia prestigi a l'obra anònima i era com una mena de segell o marca que relacionava el text amb una determinada filosofia i/o pràctica mèdica. D'altra banda, l'activitat alquí-

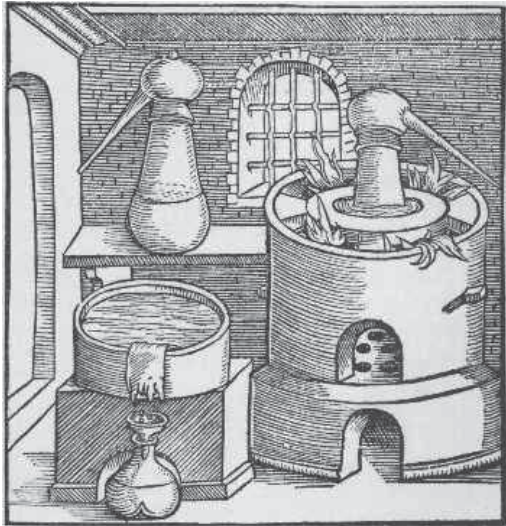

mica en aquests tractats primerencs es justificava per actuar sobre dues àrees de cabdal importància: la riquesa (que podia ser adquirida democràticament seguint uns procediments mecànics) i la salut (posada a l'abast de qualsevol que se sotmetés a una pràctica mèdica guaridora i/o preventiva). És lògic pensar que l'alquímia en aquest primer estadi trobés bona acollida entre els espirituals franciscans,

ja que els pobres podien ser-ne els destinataris. Si més no, els inconvenients també es palesen en aquesta etapa inicial, la pràctica alquímica precisava d'un laboratori en un lloc protegit, fos un monestir o un palau, i d'una activitat solitària, que requeria recursos materials importants. D'altra banda, aquestes pràctiques es podien confondre amb facilitat amb la màgia il·lícita.

Les dues obres comentades per Spaggiari són *L'Obratge dels philosophes* i la *Soma* de Bernat Peyre. La primera, datada el 1400 a la regió de Montpeller, és d'autor anònim i sembla una traducció de l'obra llatina *Opus philosophorum*. Per les seves característiques de tractat pràctic, s'inscriu entre les obres de matriu alquímica pseudolul·liana. No esmenta Arnau de Vilanova, cosa que no deixa de ser curiosa, atesa la procedència i l'origen de l'obra.

1. Barbara Spaggiari: "Due trattati alchemici in lingua d'oc. Riflessioni in margine ad una nuova edizione" *ATCA* 23/24 (Barcelona, 2004-2005) pp. 509-527.

La *Soma* de Bernat Peyre revela la dependència de Vilanova i la seva doctrina. L'autor, segons hipòtesi de Spaggiari, podia haver estat un frare pròxim als espirituals provençals. Un dels problemes detectats per M. Pereira² és la seva datació. En un dels manuscrits analitzats apareix la data 1309, excessivament reculada si es tenen en compte les cites que es fan en el text, on es fa referència a un tal Hortolanus a qui s'atribueix un tractat sobre la pedra filosofal escrit l'any 1358. En una traducció en llengua d'oïl de la *Soma*, la datació presentada és l'any 1366, i l'autor és designat com el «venerabilem philosophum Bernardum Petri Treverensem» cosa que dona lloc a la identificació de Bernat Peyre amb Bernardus Petrus Treverensis. Tot i això, segons D. Kahn,³ el nom amagaria dos alquimistes diferents: un, autor d'una *Responsio*, datada el 1385; i l'altre, autor d'un text alquímic de

finals del s. XV.⁴ Aquesta és, si fa no fa, la problemàtica que presenten molts de textos medievals alquímics dels quals es fa difícil saber qui en va ser l'autor ni la data en què foren escrits.

Amb l'exemple anterior es comprèn la dificultat d'atribuir obres alquímiques a Ramon Llull o a qualsevol altre autor, encara que aquesta fou una pràctica comuna de llarga tradició. L'atribució a Ramon Llull (*Lullius*) figura al dors d'una relligadura vuitcentista del manuscrit de París B.N.f.fr. 19960, del s. XV, on s'ajunten els dos tractats comentats: l'*Obratge* i la *Soma* de Bernat Peyre, a més de l'*Epistola de accurtatione lapidis*.

Cal destacar entre les característiques d'aquests textos el tema de la transmissió, la *Soma* de Bernat Peyre parla d'una saviesa heretada dels antics filòsofs, que l'havien rebuda per inspiració divina, i que es recupera per tal de poder practicar la ciència (que s'identifica amb l'alquímia). Juntaament amb aquesta visió pràctica i didàctica, es recorda que la finalitat de l'home i de l'artista és honorar i lloar Déu, missió que Llull va definir com la finalitat última de l'ésser humà. Si es compleixen aquests requisits, el text assegura que Déu farà que l'artista prosperi i arribi a la culminació de l'obra alquímica.

2. Michela Pereira, "Alchimia occitanica e pseudollullismo alchemico. Osservazioni in margine a una recente ricerca", *SL*, 43 (2003), pp. 93-102.

3. Kahn, Didier i Sylvain Matton, eds. *Alchimie: art, histoire et mythes. Actes du 1er colloque international de la Société d'étude de l'histoire de l'alchimie* (Paris, Collège de France, 14-15-16 mars 1991). Milà, 1995.

4. BD Ramon Llull. orbita.bib.ub.es/lluII/

195

P
A
S
C
H
A

N
O
S
T
R
V
M

ALLELVIA!

ITE!

I

ANEU PEL MON I, PER BAGATGE,
PORTEU ARREU LA MEVA LLUM.
SABEU EL FOC DEL MEU MISSATGE
I LA FRESCOR DEL MEU PERFUM.

II

EL VOSTRE PAS COM ARBRE ARRELI;
RESPIRI HOM EL MEU ALE.
TOT L'HORITZO DE L'EVANGELI
ES LA LLAVOR DE VOSTRA FE.

COPSEU L'ESPAI, SALTEU L'ABISME.
SOLS UNA FE I UN SOL BAPTISME!

PERE RIBOT, PREV.

CORAL N.º XXVIII

Coral nº XXVIII a veus mixtes

Joan B. Rebull, prev.

a nau pel món i, per bagatge, porteu ar -
a nau pel món i, per bagatge, porteu ar -
a nau pel món i, per bagatge, porteu ar -
a nau pel món i, per bagatge, porteu ar -

-rau la me-va llum. Sa-beu-el for-del meu-mis-sar-ge i
 -rau la me-va llum. Sa-beu-el for-del meu-mis-sar-ge i
 -rau la me-va llum. Sa-beu-el for-del meu-mis-sar-ge i
 -rau la me-va llum. Sa-beu-el for-del meu-mis-sar-ge i

1ª veg. || 2ª veg.
 la fres-cor del meu-per-fum. El fe. Pop-sau l'es-pai, sal-teu l'a-
 la fres-cor del meu-per-fum. El fe. Pop-sau l'es-pai, sal-teu l'a-
 la fres-cor del meu-per-fum. El fe. Pop-sau l'es-pai, sal-teu l'a-
 la fres-cor del meu-per-fum. El fe. Pop-sau l'es-pai, sal-teu l'a-

tis-me. Sols u-na-fe i un sol-bays-tis-me!
 tis-me. Sols u-na-fe i un sol-bays-tis-me!
 tis-me. Sols u-na-fe i un sol-bays-tis-me!
 tis-me. Sols u-na-fe i un sol-bays-tis-me!

RADU MIHAILEANU

CINEASTA D'AFLLIGITS I OPRIMITS

MONTSERRAT MATHEU

Radu Mihaileanu és un cineasta romanès. Va néixer el 23 d'abril de 1958 a Bucarest en el si d'una família jueva. El seu pare —que es deia Mordechai Buchman— perseguit pels nazis i després pels stalinistes, es va haver de canviar el nom durant la Segona Guerra Mundial per tal de passar desapercebut a Romania i es va posar Ion Mihaileanu. Això va crear en el seu fill Radu un conflicte interior.

Radu, després d'haver treballat com a actor en el Teatre Yiddish de Bucarest, el 1980 abandona Romania fugint de la dictadura de Ceaucescu, deixant els seus pares i la seva família sense saber si algun dia els tornaria a veure. Després d'una temporada a Israel s'assenta a França on estudia al IDHEC —Institut d'Estudis Superiors de Cinematografia— a París.

Quan acaba els estudis, treballa de moment com ajudant de direcció amb cineastes com John Glen, Marco Ferreri i Fernando Trueba. Després ho farà com a director, guionista i escriptor.

Mihaileanu, autor de la nostra generació, troba en el cinema un mitjà per expressar les seves pròpies lluites, sofriments i esperances, i les del món que l'envolta, el nostre món contemporani.

En la seva obra barreja tradició i modernitat, història milenària i comunicacions actuals. No vol l'espectacle ni busca l'entreteniment, i rebutja l'esteticisme.

A través dels seus personatges —i especialment del Schlomo de *Va, vis et deviens*— expressa la seva pròpia vida. Sobre *Va, vis et deviens* diu: “Volia fer una pel·lícula traient tot el que tinc a dins. [...] Ha estat una vertadera aventura humana. A vegades dura, altres vegades més alegre i amb moltíssims records increïbles amb els quals podré viatjar en la meva ment la resta de la meva vida. [...] No sé si faré això tota la meva vida, però jo no faig pel·lícules...” diu emocionat.

Sobre el món en què vivim afirma: “M'afligeix la brutalitat d'alguns, la into-

lerància, hi ha coses que senzillament no entenc [...] Ara estem en un moment de canvi radical i depèn de nosaltres que sigui per a bé o per a mal”.

OBRES

—El 1987 publica una col·lecció de poemes: ***Une vague en mal de mer***.

FILMOGRAFIA

—El seu primer llargmetratge apareix l'any 1993: ***Trahir*** (Traicionar) i tracta de la Romania comunista anterior a la caiguda de Ceaucescu i la vida dels dissidents.

—Entre el 1995 i 1998 fa el guió de la pel·lícula ***Train de vie*** (El tren de la vida) i la dirigeix.

La història transcorre a l'estiu de l'any 1941 en un petit poble jueu de l'est d'Europa. Els seus habitants s'assabenten —per Schlomo, un de la comunitat a

qui tots veuen com el boig del poble— que les tropes nazis són a prop, a l'altre costat de la muntanya, i que l'exèrcit nazi executa o deporta totes les famílies jueves sense excepció, i a pobles sencers cap a llocs desconeguts d'on mai no retornen. La primera reacció és d'incredulitat, de no fiar-se del que diu “el boig” però..., i si fos cert? A Schlomo se li acut una idea: preparar un tren al qual tots pujaran. Uns quants d'ells es disfressaran de nazis i passant per Ucraïna, Rússia ... els conduiran cap a Israel simulant tots plegats la seva pròpia deportació.

La seva pròxima pel·lícula s'emmarca en el següent context històric:

Al 1985 es va descobrir l'existència d'una antiga tribu jueva: els jueus d'Etiòpia (*falashas*), que vol dir “sense terra”. Israel, a través d'una operació secreta —l'operació “Moisès”— estava traslladant cap a Terra Santa per via aèria milers de jueus que havien travessat a peu Etiòpia sota la fam i l'esgotament i s'havien refugiat als camps de Sudan.

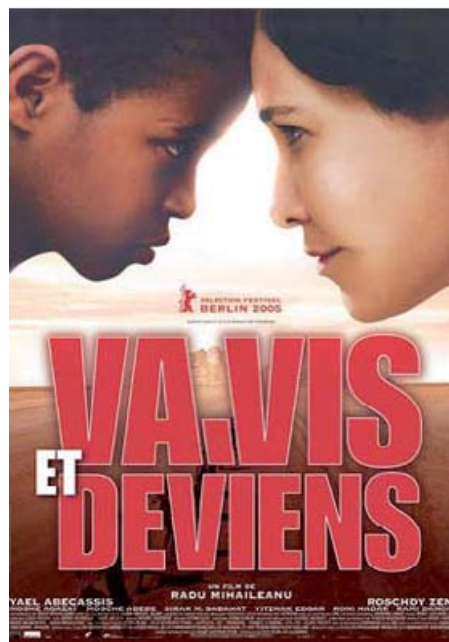
Durant un festival de cinema a Los Angeles, Mihalleanu va conèixer un d'aquests jueus etiòps que li va explicar tota la seva història: Com va marxar a peu amb tota la seva família des del seu poble a les muntanyes d'Etiòpia. Com els van obligar a anar al Sudan i a esperar en els camps de refugiats ocultant la seva identitat jueva i com, passant moltes penúries, van arribar feliçment a Israel. Aquesta història el va impressionar molt i quan va tornar de Los Angeles va passar cinc anys sol. Després, amb Alain-Michel Blanc —el seu coguionista— començà a investigar sobre Etiòpia, sobre els jueus i els cristians etiòps, sobre l'operació Moisès... A continuació va marxar cap a Israel i allà va conèixer molts testimonis. Molts etiòps li van explicar llavors la seva història. També molts professionals que ho van viure: sociòlegs, psicòlegs, historiadors, membres de l'exèrcit i de les forces aèries, membres del Mosad que ajudaren els etiòps a sortir del Sudan, així com pares que van adoptar nens etiòps i altra gent que tenia alguna connexió amb els etiòps arribats.

—El 2003 Radu Mihaileanu —amb Alain-Michel Blanc— escriu el guió de la que serà la pel·lícula **Va, vis et deviens** (Vés, viu i sigues) traduïda al castellà com “Vete y vive” i el 2004 dirigeix la realització del film. Després l’escriu en novel·la, també amb la col·laboració de A.M. Blanc:

Una dona cristiana que es troba en un campament al Sudan, veu que hi ha jueus que se salvaran i sobreviuran. Ha perdut tota la seva família excepte un fill de nou anys i l’obliga a declarar-se jueu perquè visqui. El deixa a les mans d’una mare jueva que acaba de perdre el seu propi fill, la qual el farà passar per fill seu, el portarà a Israel i, abans de morir, el deixarà a càrrec d’una altra mare israeliana.

—El 2009, després d’haver viatjat a Rússia amb Alain-Michel Blanc per tal de conèixer de primera mà detalls de la repressió soviètica fa **Le Concert** (El Concert): El protagonista, Andrei Filipov, havia estat el director de l’orquestra del Teatre Bolshoi de Moscou. Però fou considerat pel

règim com “enemic del poble” per negar-se a expulsar els músics jueus de la seva orquestra. Desmantellen el grup i tots ells perden la feina. A ell el deixen al teatre però per fer les tasques de neteja. Un dia, netejant el despatx del director, veu com arriba un fax enviat des de París en què conviden el Bolshoi a fer un concert al Théâtre du Châtelet. Filipov reuneix d’amagat els seus antics companys i es fan passar per l’autèntica orquestra del Bolshoi per anar a tocar a París.

—I el 2011, **La source des femmes** (La font de les dones): Aquesta vegada la història es situa en un llogarret d’un país islàmic que Mihaileanu no anomena. Des de temps molt remots les dones transporten l’aigua des d’una font dalt de la muntanya, i sota el sol ardent, fins al poble, en unes condicions molt dures, cosa que fins i tot provoca que moltes embarassades perdin les seves criatures.

Leila, una noia vinguda de fora del poble i casada amb el mestre, proposa a les altres dones de fer una vaga de sexe fins que els seus marits aconsegueixin

que les autoritats canalitzin l'aigua fins al poble o bé acceptin transportar-la ells.

Característiques de l'obra de Mihaileanu

- Sovint els seus personatges tenen problemes d'identitat o es veuen obligats a disfressar-la per tal de poder sobreviure o de crear vincles amb el seu entorn. Ell també havia passat per això i diu haver sofert durant molt temps per haver estat considerat “estranger”, tant a França com a Romania, però després acaba veient-ho de manera positiva i vivint el fet de poder estar a tot arreu com quelcom enriquidor.
- És un gran observador de l'ésser humà en les seves febleses, lluites, celebracions, tant en l'àmbit de cada vida en particular com en l'àmbit col·lectiu, i ho sap comunicar a l'espectador. Enfoca molt els rostres.
- En les seves pel·lícules acostuma a no donar importància només a un personatge sinó a molts. En cada his-

tòria tothom hi té un paper a fer i són diversos els personatges que mostra en profunditat.

- Mostra les experiències vitals dels desvalguts, els pobres, els desafavorits, els oprimits, els perseguits.
- Tot i el drama, l'humor apareix força sovint en les seves obres. Afirmar: “Per a mi, la bona comèdia sempre té arrels en la tragèdia (...) L'humor és una bufetada al feixisme i a l'obscurantisme, és l'arma del feble, del pobre, una manera d'enganyar a la mort amb guspires de vida, de foragitar la barbàrie”.
- Mostra també com situacions molt dramàtiques es poden afrontar amb confiança, amb lucidesa i amb audàcia. I com realitats molt injustes es poden transformar de manera pacífica amb respecte, delicadesa i veritable amor.

Les obres cinematogràfiques de Radu Mihaileanu —creades amb un gran talent artístic— contenen i transmeten un missatge d'esperança i de vida.

ANDREI TARKOVSKI

GEMMA CERVERA

Andrei Tarkovsky és un cineasta rus que va viure entre els anys 1932 i 1986. Va morir amb 54 anys, de càncer de pulmó, després d'haver filmat la seva darrera pel·lícula: *Sacrificio*.

La seva filmografia consta de set pel·lícules i un mig-metratge, que va ser el seu treball de graduació. Es deia *La apisonadora y el violín*. Les seves pel·lícules són: *La infancia de Iván* (1962), *Andrei Rublev* (1966), *Solaris* (1972), *El espejo* (1975), *Stalker* (1979), *Nostalgia* (1983) i *Sacrificio* (1986). Les cinc primeres van ser filmades a la Unió soviètica i *Sacrificio* es va rodar a Suècia, a l'illa de Gotland i amb el tècnic d'il·luminació d'Ingmar Bergman, Sven Nykvist. A Itàlia, país on va haver d'exiliar-se per poder seguir treballant en el cinema, va filmar *Nostalgia* i un documental, *Tempo di viaggio* (1983) (amb Tonino Guerra). Tenia molts altres projectes, entre ells, fer una pel·lícula sobre Dostoievski, escriptor que admirava i amb el qual s'identificava molt, i també, una sèrie televisiva sobre *L'Idi-*

ota, del mateix autor, però molts dels seus projectes van ser rebutjats pel Comitè Estatal de Cinematografia (Goskino).

A més de ser un gran cineasta va ser també un gran pensador sobre el cinema i l'art en general. Va escriure un parell de llibres i alguns guions cinematogràfics. El llibre més representatiu és *Esculpir en el tiempo*, on exposa el seu ideari artístic, la seva concepció del cinema. També va escriure un diari que va anomenar *Martirologio*, perquè, en bona part, la seva carrera artística va ser un veritable martiri. Les seves idees eren oposades a les del règim soviètic i li van posar molts entrebancs per dur a terme la seva obra. Ell reivindicava la cultura anterior a la revolució de 1917, encarnada sobretot per la gran literatura del segle XIX: Dostoievski, Tolstoi, Puixkin, Gogol ... i, en plena època poststalinista, el que s'esperava dels artistes era que estiguessin al servei de fer propaganda del règim.

El seu pare, Arseni Tarkovski, era un reconegut poeta i traductor i ell va incorporar alguns dels seus poemes a les seves pel·lícules i també part del seu esperit. Aquest pare es va divorciar quan va néixer la germana d'Andrei, Marina, i es va casar amb una altra dona. La mare també venia del món literari i escrivia un diari en el qual feia belles descripcions de la natura que envoltava la llar on vivien. Malgrat les dificultats econòmiques i totes les privacions de la guerra, va voler que els fills tinguessin una bona educació, que estudiessin dibuix, música, i que visquessin al camp algunes temporades... Deia Tarkovski: *La meva mare sabia inconscientment que la natura era*

imprescindible, i per això ens va educar en una cultura de camperols. L'home de la ciutat no coneix la vida, no sap sentir el pas del temps, no coneix la seva vinculació natural. Però en la natura l'infant troba la garantia del seu futur i educa la seva voluntat.

Probablement, aquesta influència el va dur a veure amb simpatia un dels representants del cinema soviètic. Es tracta d' Alexander Dovjenko, de qui deia: *la causa que Dovjenko em sigui tan proper, és perquè ell sap sentir la natura com cap altre, perquè ningú no es manifesta tan unit a la terra com ell. Em refereixo a la seva idea d'espiritualitzar la natura. La natura no és un decorat, sinó un element consubstancial.* A la pel·lícula *La infància de Ivan* aquesta influència s'expressa amb molta claredat, gairebé com un veritable homenatge a aquest autor. Tant l'un com l'altre presenten una natura transfigurada, plena de lluminositat, tremolosa, com d'un altre món... En un dels somnis de *La Infància de Ivan* apareix el noi damunt un tractor ple de pomes, amb la seva germana. Les seves mans, amarades per l'aigua de la pluja, prenen les pomes com un tresor, com un do i una ofrena al mateix temps. Els arbres apareixen en negatiu, la qual

cosa contribueix encara més a crear una atmosfera sobrenatural que irradia el diví. Al film *La Tierra*, de Dovjenko, hi ha imatges molt similars.

Aquesta manera de tractar la natura, segurament forma part del que Tarkovski entén per "imatge cinematogràfica", que no és del tot una realitat simbòlica sinó molt més: la impressió d'una veritat inefable, com una empremta de l'eternitat, una finestra oberta a l'infinit, a l'absolut; amb una significació que no podem arribar a copsar totalment, però que ens commou profundament perquè conté la presència del diví. Paul Evdokimov deia: "la veritable bellesa irromp del Cel, i el talent de veure-la i de dur-la a la llum són dons de Déu." Per a Tarkovski l'art conté sempre aquesta part de misteri que només es pot desvetllar per mitjà d'una mirada contemplativa, d'infant, no meditatizada pel pensament analític. En aquest sentit afirmava que la bellesa queda oculta als ulls dels qui no cerquen la veritat.

El cinema com a pregària

L'obra de Tarkovski està molt influenciada per la tradició espiritual russa, per la concepció de l'art procedent de la iconografia, que havia nascut juntament amb la cristianització del poble rus. Tarkovski afirmava que la seva forma de pregar era filmant: filmar com un acte de fe, d'entrega absoluta: *La creació és un dels moments privilegiats en què ens*

assemblem a Déu, per això no he cregut mai en un art independent del Creador suprem, no crec en un art sense Déu. El sentit de l'art és la pregària, la meva pregària. Si aquesta pregària, si les meves pel·lícules poden apropar els homes a Déu, llavors la meua vida assolirà tot el seu sentit: aquell essencial de servir”.

Per a Tarkovski l'artista ha d'entregar-se totalment a la seva obra, sense cap reserva, travessar el seu propi desert, malgrat els esforços aparentment estèrils del procés de creació. Deia: *l'art requereix un sacrifici total, és un qui ha de pertànyer a l'art i no a la inversa. O també: a la veritable creació sempre s'arriba quan l'artista ha d'emprar en ella fins a la darrera fibra del seu cor, fins a la darrera reserva de la seva energia: quan s'ha identificat completament amb la seva obra. A la seva pel·lícula Andrei Rublev, sobre el gran pintor d'icones rus, veiem a Boriska, el noi fonedor de campanes, sota la terra, barrejat amb els elements: el foc, el fang, la pluja... talment com una davallada als inferns. En descobrir la dura capa d'argila que cobreix la campana, cau extenuat i recolza, abandonat, el seu cap i les seves mans en el bronze. La imatge posa de manifest la petitesa del noi i la grandesa de la seva obra, que ha estat possible gràcies a la seva fe, al risc assolit i a l'ajuda del Creador. La campana emergirà també de les entranyes de la terra, com anunciant un moment de renovació espiritual. En Tarkovski l'elevació espiritual comença per aquesta immersió de tot el cos: jeure sobre la terra humida correspon per a ell a l'actitud de la pregària. La seva càmera segueix sovint aquesta trajectòria ascendent, des de les arrels d'un arbre a la seva copa, des de la terra al món del somnis o de la realitat sobrenatural, com establint un cert paral·lelisme entre el creixement de l'arbre i la vida de l'home.*

La pel·lícula *Sacrificio* s'inicia amb una història extreta del Paterikon on un monjo rep l'ordre de regar cada dia un arbre sec fins que doni fruit i, al cap de tres anys, comencen a brotar-li fulles i torna a florir. Aquests actes d'aparent follia són els que per a Tarkovski tenen un lligam més directe amb el sagrat.

L'aridesa és la condició perquè l'art sigui possible. Tarkovski afirmava que si el món fos perfecte, l'art no seria necessari però, l'absència de condicions, és el que el fa possible. Aquest és el tema fonamental de la seva obra mestra, *Andrei Rublev*. No tracta tant de la vida d'aquest gran pintor d'icones, de la qual se'n coneix ben poc, llevat de la seva obra, sinó més aviat de com enmig d'un temps convuls, decadent i caòtic, la bellesa pot emergir i, tal com deia Dostoiévski, salvar el món. Bellesa que culmina amb l'obra de la Trinitat, expressió màxima de l'Amor, perquè amor-bondat i bellesa formen una unitat en l'univers espiritual rus.

Esculpir en el temps

Així com l'escultor pren un bloc de marbre i, amb la idea sobre la seva futura peça, esculpeix el superflu, el cineasta també esculpeix tot el superflu d'un gran bloc de temps, d'una enorme

i sòlida massa de vivències. Aquesta és la concepció que Tarkovski té del cinema, la idea de capturar el temps, un temps significatiu, privilegiat, condensat a través d'imatges cinematogràfiques a la recerca de la Veritat. En algun moment vindrà a dir que, com en el Gènesi, es tracta de separar la llum de les tenebres. Potser es tracta d'extreure'n l'essencial, per capturar l'eternitat en el temps i fer-la viure en ell.

El material fílmic que, segons Tarkovski, durant el rodatge s'ha anat constituint com un organisme viu, durà al seu interior les seves pròpies lleis, que faran del muntatge més una necessitat intrínseca que un treball artificial de tallar i unir parts inconnexes. En Tarkovski el muntatge no segueix tant una causalitat narrativa o successió temporal, sinó més aviat una estructura d'articulacions de caràcter poètic. Els seus films estan plens d'aquests tipus d'associacions i poblats d'elements que formen una unitat amb els

personatges i que són una expressió o una perllongació dels seus estats anímics: la pluja, el vent, el foc, els cavalls, els ocells, la vegetació, els objectes quotidians..., tot és contemplat per la seva càmera, que llisca lentament per endinsar-nos en aquest univers poètic i despertar les nostres emocions. Sovint enfoca la fragilitat humana: mans abandonades, personatges amb el cos deixat anar, com si fossin representacions de *La Pietat*, o personificacions de Crist, que semblen destinades a despertar en nosaltres profunds sentiments de misericòrdia.

Tarkovski creia que les emocions eren les que dirigien el muntatge, sobretot perquè, en la filmació, hi han participat persones, i el material conté l'esperit de tots els que hi han participat. Però, per sentir aquestes emocions, cal contemplar les seves pel·lícules detingudament i així poder entrar en aquesta altra dimensió d'un espai-temps saturats d'eternitat.

FRA ISIDOR DE MEZQUÍRIZ

El dia 24 de juliol, de matinada, moria a Cartago (Costa Rica) fra Isidor de Mezquíriz (Florentí Saragüeta) a l'edat de 88 anys, després de 68 anys de frare caputxí. Nascut a Navarra, ingressà a la Província caputxina de Catalunya i, després de fer els seus estudis al convent de Sarrià, es va estrenar en el ministeri de prevere treballant pastoralment durant alguns anys a la barriada de barraques del Somorrostro barceloní, d'on es recorden alguns fets del seu temperament decidit i valent, especialment en oposar-se a l'enderrocament d'un sector del barri posant-se físicament davant de les màquines que l'havien de dur a terme.

A mitjans de la dècada dels cinquanta, fra Isidor fou enviat a Amèrica Central, on els caputxins catalans havien rebut la missió d'implantar l'orde. Durant més de cin-

quanta anys, el seu apostolat ha tingut com a centre el convent de sant Francesc, a la ciutat costarriquenya de Cartago. Per tot el país ha estat conegut com a predicador popular. L'església actual del convent va ser construïda sota la seva direcció i inaugurada l'any 1968. Entre moltes altres activitats, va fundar la confraria dels "Armados" per les

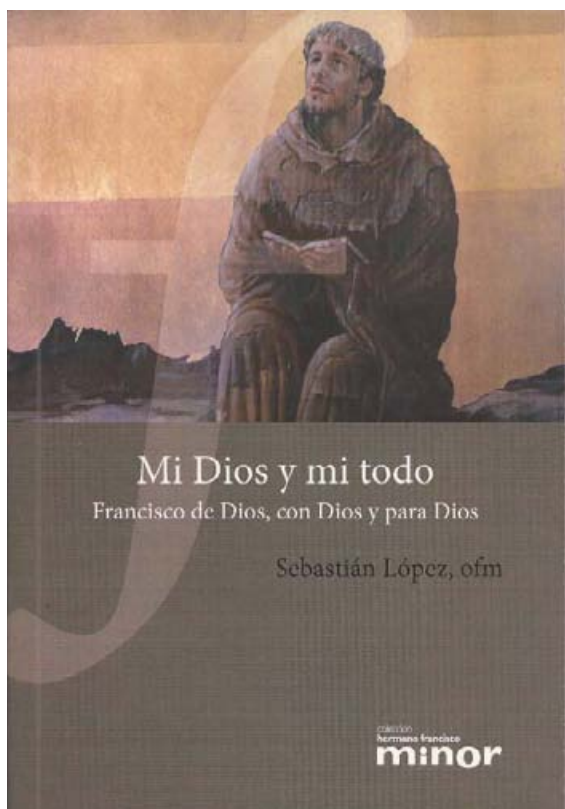
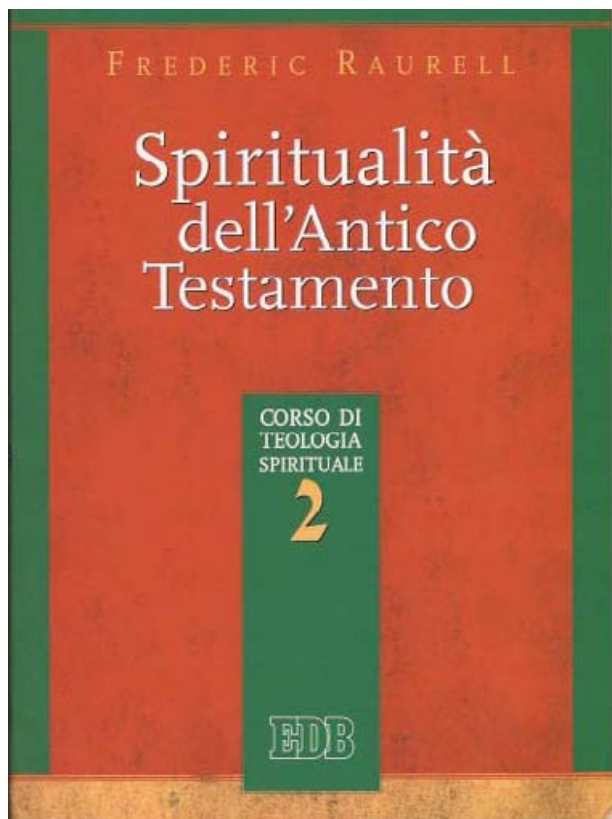
processons de Setmana Santa (en les quals ell solia ser l'encarregat del sermó) i el MUCAP, una associació per la promoció i construcció de vivendes a preus populars. Molt conegut i apreciat en tot el país, la seva mort ha estat sentida per gent de tota mena i el seu enterrament, al qual assistí fra Gil Parés, ministre provincial de Catalunya, molt concorregut. El Senyor hagi acollit al seu Regne aquest seu servent bo i fidel.

SPIRITUALITÀ DELL'ANTICO TESTAMENTO

FREDERIC RAURELL
Ed. Dehoniane 2008

L' autor, conegut biblista i col·laborador de la nostra revista, és especialista en els llibres profètics i sapiencials i ha publicat nombrosos llibres de temàtica bíblica i franciscana. Aquest que presentem, forma part d'una col·lecció de Teologia Espiritual que publica l'Institut Franciscà d'Espiritualitat de l'Antoniano de Roma. Remarca els trets característics de l'experiència de Déu a l'AT, partint de la centralitat del *dabar* (esdeveniment-paraula) en el creient, la vocació dels profetes, la vida com a itinerància, l'espiritualitat dels pobres, l'experiència creient en els Salms i en el llibre de Job.

MI DIOS Y MI TODO
Francisco de Dios,
con Dios y para Dios
SEBASTIÁN LÓPEZ
Ed. Arantzazu 2013

Per a Francesc d'Assís Déu és: "Deus meus et omnia", Déu meu i totes les coses! Aquesta exclamació explica perquè els seus escrits sobreïxen del nom de Déu, de la seva lloança, de la seva acció de gràcies. Francesc sap que Déu és l'Altíssim, inassolible en la seva grandesa, que és el Summe Bé, l'únic bo. Aquesta forma d'adreçar-se a Déu parla de la set i la fam de Déu que l'abrusen i consumeixen.

Amb aquest són ja nou els volums de la col·lecció Hermano Francisco Minor.

INTRODUCCIÓ A L'ESPIRITUALITAT FRANCISCANA

A càrrec de:

Fra Jacint Duran i Fra Josep Manuel Vallejo

**Dimecres, del 18 de setembre al 15 de gener
De 19.00h a 21.00h**

Facultat de Teologia de Catalunya

C/ Diputació 231

Telf. 93 453 49 25

www.teologia-catalunya.cat

**«... Tu ets tota
la nostra dolçor...»**

(Sant Francesc)